

MINIATURI ROMÂNEȘTI ÎN SECOLUL AL XVII-LEA

DE N. IORGA.

Manuscrtele de origine românească pe care d. consul Marcu Beza le-a găsit la

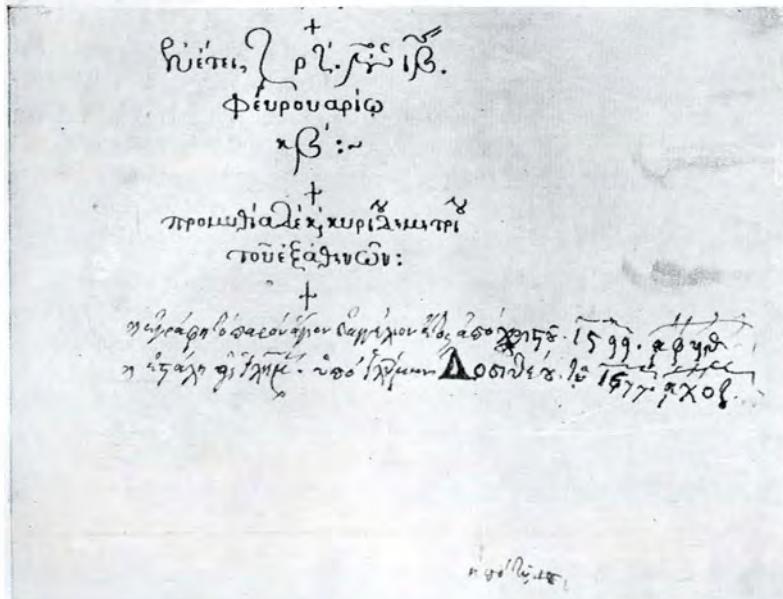

Fig. 1.

mănăstirea Sfântului Sava lângă Ierusalim sănt vrednice de atenție și din punctul de vedere al ornamentației lor¹.

Ele poartă aceste însemnări finale:

1. Εγράψη τὸ παρὸν ἄγιον Εὐαγγέλιον ἵστος ἀπὸ Χριστοῦ 1599, αὐτῷ, καὶ ἐστήλη εἰς Ἱερουσαλήμ ὑπὸ Ἱεροσολύμων Δοσιθέου, τῷ 1677, αγρά².

Dar, mai sus:

³Ἐν ἔτει τριστί, ἵνδικτίωνς τέττην, προτιμήσας δὲ κυρίου Δημητρίου τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν: scris pentru Sf. Sava).

(„[S'a scris cea de față Sfântă Evanghelie în anul de la Hristos 1599, și s'a trimis la Ierusalim de al Ierusalimului Dosoftei, la 1677.] În anul 7107, indicția 12, cu grijă dumisale Dumitru din Atena“).

¹ V. Memoriile Academiei Române, 1932: articolele de Marcu Beza și N. Iorga.

² Partea în cruce e adăusă la 1845. Papadopoulos Keraeus, în *Ἱεροτελευτικὴ Βιβλιοθήκη*, notase aceste m-sse.

Bul. Com. Mon. Ist. — 1.

2. Το παρὸν θεῖον καὶ ἐρὸν Εὐαγγέλιον ἐγράψῃ
εἰς τὴν Οὐγγροῦ λαχίαν, αὐθεντεύοντας κυρίου Ἰωάννου
Μαθείη, Βοεΐδα, ἔτους τριῶν.

[Τὸ παρὸν ἔγινον Εὐαγγέλιον ἐγράψη
ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ 1643, μακρύν.]

(„Cea de față dumnezeiască și sfântă Evanghelie s'a scris în Ungrovlahia, Domn fiind domnul Io Matei Voevod, în anul 7155. [Cea de față Sfântă Evanghelie s'a scris în anul de la Hristos 1643.]

3. Τὸ παρὸν θεῖον καὶ ἵερὸν Εὐαγ-
γέλιον ἐγράψῃ διὰ γειρὸς Ματθαίου
τοῦ ταπεινοῦ Μητροπολίτου Μύρων τῆς
Λυκίας, σπουδῇ δὲ καὶ δαπάνῃ καὶ
προσθυμίᾳ πολλῇ τῆς τιμιωτάτης καὶ
ἐνδιστιώτατης κυρίας Καταλένας καὶ Μετ-
γάλης Μπανέτσας τῆς Κρατικῆς κα-
θηγιερώνη ἐν τῇ σεβαστικῇ καὶ διατιλεκτῇ
Μεγάλῃ Λαζύρῳ τοῦ ὄστρου καὶ θεοφόρου
πατρὸς ἡμῶν Σάβδα τοῦ ἥγιαςτιμένου ἐν

Περοσωλύπιας, εἰς μνημόσυνον κύτης καὶ τῶν γονέων
κύτης καὶ εἰς δόξαν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτήρος

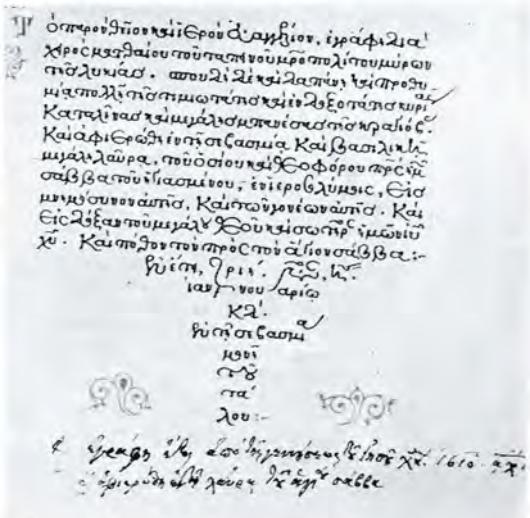

Fig. 2.

ημῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ πόλεων τὸν πρὸς τὸν Ἀγίου Σάββα, ἐν ἔτει ἡρῷ,¹ ἵδικτίονος ἡγέτης Ἱανουαρίου καὶ, ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῆ του Τάλου.

[Egráphi ἦτος ἀπὸ τῆς γεννήσεως του Ἰησοῦ Χριστοῦ 1610, ἡρῷ, καὶ ἀπειρώθη ἐν τῇ λαύρᾳ του Ἀγίου Σάββα.

(„Cea de față dumnezeiască și sfântă Evanghelie s'a scris cu mâna lui

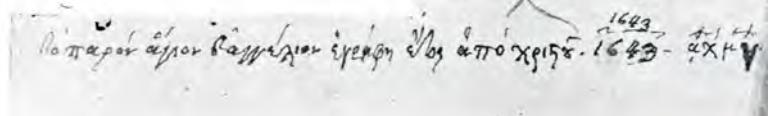
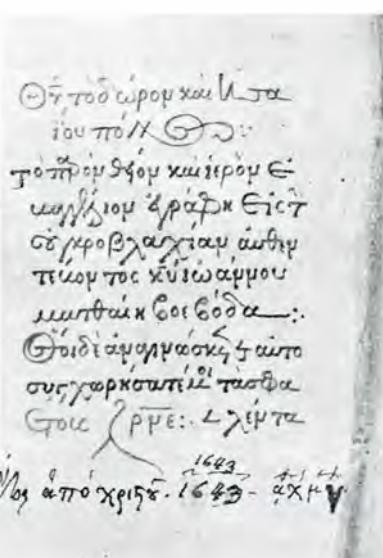

Fig. 3.

Matei, smeritul Mitropolit al Mirei din Licia, cu sărăguința, cheltuiala și grija multă a prea-cinstitei și prea-slăvitei doamne Catalina Mare-Bâneasă a Craiovei și s'a inchinat respectabilei și impărăteștii marii lavre a cuviosului și de Dumnezeu purtător părintele nostru Sava cel Sfințit, în Ierusalim, spre pomenirea ei și a părintilor ei și a Mântuitorului nostru Isus Hristos și pofta către Sf. Sava, în anul 7118, indictia 18, Ianuar 24, în cinstita mănăstire a Dealului. [S'a scris în anul de la nașterea lui Isus Hristos 1610, și s'a inchinat lavrei Sf. Sava].

4. (După o prefată:) ἡλιό, ἡξράχ,² μηνὶ δεκέμβριος ὁ. Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ ἄνωθεν κύριος Καστίλγος (sic), Θεοῦ εὐδοκοῦντος, ἔγινεν αὐθέντης Μολδεσλαχίας καὶ ἐκάλυτεν εἰς τὸν ἥρον τοῦ οἴκου εἰς τὸν ἡλιό, ἀπὸ Ἀδεμονίδης, ἐν μηνὶ Ἀπριλίῳ, καὶ ἐφάνην μέρις κτήτορας τῶν θείων μοναστηρίων καὶ καύγημα τῶν Ρωμαίων. [Ἀπειρώθη τὸ παρόν παρὰ τοῦ αὐθέντου Βασιλείου τῷ 1633: ἐως νῦν 1845 παρῆλθεν γρόνοι 1212.] Τὸ παρόν ἀφίέρωται παρὰ ἑισοῦ Σπαθίαριον Νι-

κολάου τοῦ ποτὲ Μέγα-Σπαθίαριον Οὐγκροδιλαχίας εἰς τὴν ἴσραν μονὴν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ λεγομένου Μπουνόντακη ἐν τῷ Γαστίῳ 1660, ὅπερ οὗτος ὁ γῆρας ἐγκεχράκται γενοδιδύλιος (sic?) ψυχωφελεῖα καὶ σωτήριον.

(„1633, 7141, luna lui Dechemvre 14. Iar după aceia cel de mai sus domn Vasile, cu voia lui Dumnezeu a ajuns Domn a toată Moldovlahia și a stat in Scaunul său la 1634, de la Adam insă 7142, in luna lui April 27, și s'a arătat mare ctitor al dumneieștilor mănăstiri și faima

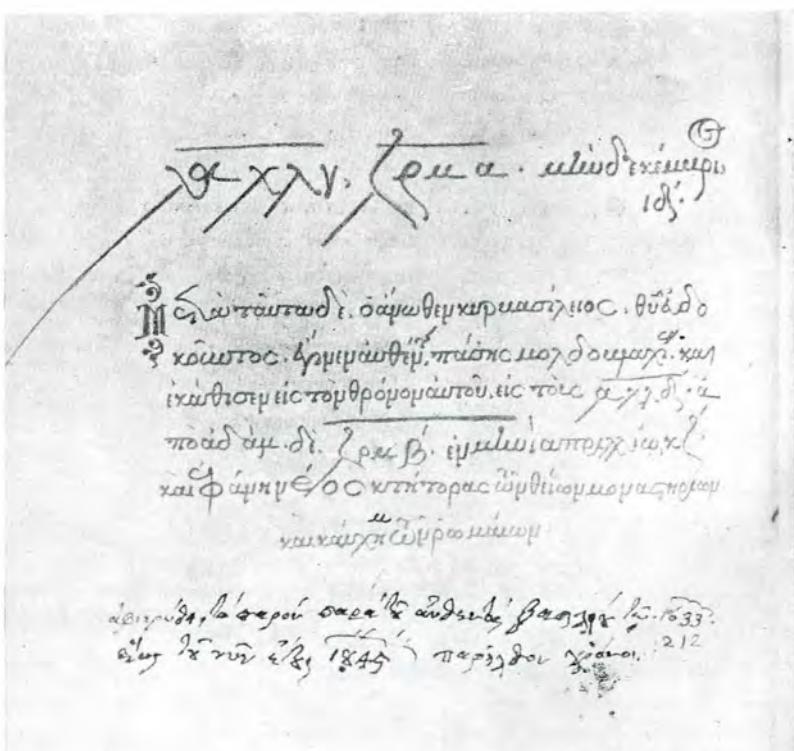
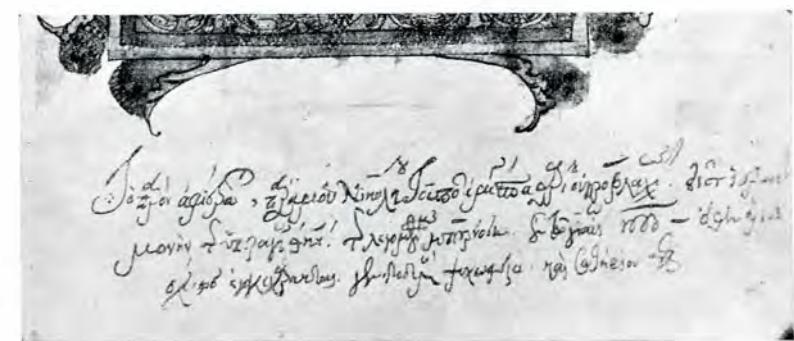

Fig. 4.

Grecilor. [S'a inchinat cela de față de 1845, au trecut ani 212.] Cea de față s'a

Fig. 5.

Fig. 6.

Fig. 7.

Fig. 8.

Vodă-Vasile în 1633: până acum, în inchinat de mine Nicolae odată Mare Spă-

tar al Ungrovlahiei, la sfânta mănăstire a prea sfintei Născătoare de Dumnezeu zisă

Fig. 9.

Fig. 10.

Barnovschi, la Iași 1660, de unde acest... s'a însemnat... și mintuitor"].

Fig. 11.

Fig. 12.

Am spus că manuscrisele sănt impor-

Unul din frontispicii are caracterul ame-

Fig. 15.

tante și din punctul de vedere al orna-
mentației.

Fig. 15.

Fig. 14.

Fig. 16.

tecat: occidental, dar mai ales persan, pe manuscrise ale Academiei Române (no.

Fig. 17.

Fig. 19.

care-l cunoaștem după unele frumoase

Fig. 18.

Fig. 20.

5). În altele, cu inițiale intrebuintând aceleși linii complicate și animale fantastice

Fig. 21.

Fig. 22.

Fig. 23.

stilisate, frontispiciul e sau simplu, repetând un tip floral (n-le 6-7), sau cu o co-

Fig. 24.

roană princiără, sus, sprijinită pe două păsări, ele însele de-asupra a doi lei de latu-

Fig. 25.

Fig. 27.

Fig. 26.

Fig. 28.

rile crucii (no. 8). Inițiala și frontispiciul sănt alcătuite numai din flori frumos stilizate la n-le 9, 10 și 11. Pe când la no. 12 (ms. lui Matei Basarab) chipul lui Hristos e de două ori cuprins în litera inițială și un grup de suflete sănt aşezate ca niște rândunele pe o ramură înflorită. Scene evanghelice: Sfânta Treime, Hristos ca bunul Sămânător apar în frontispiciile de la n-le 13 și 14.

Ca figuri acoperind o întreagă pagină, avem în manuscrisul moldovenesc pe Apostoli într'un cadru une ori impodobit

cu păsări, obișnuit în arta armenească din Cilicia (n-le 15, 16, 17).

Cu totul altul e manuscrisul scris pentru Matei Basarab. Figurile evangheliștilor sănt lucrate din liniuțe și punctisoare de cel mai decorativ efect (n-le 18, 19, 20, 21).

În același, scenele care ilustrează textul trebuie să vie dintr'un manuscris grecesc vechiu, cu o mare libertate și un deosebit simț al pitorescului (n-le 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28). Descoperirea originalelor ar cere deprindere și un lucru greu și indelungat.